

Lesná pedagogika a výchova k trvalo udržateľnému rozvoju v predprimárnej edukácii

Dana Kollárová
Katedra pedagogiky, PF UKF v Nitre

Lesná pedagogika a výchova k trvalo udržateľnému rozvoju

- ❑ Katedra pedagogiky UKF v Nitre
- ❑ Národné lesnícke centrum vo Zvolene

LESPED APVV-18-0484

Ďalšie súvisiace programy a aktivity:

- Vzdelávanie lesných pedagógov (lesníkov pre MŠ a 1. stupeň ZŠ)
- Učenie o lese (pre učiteľky MŠ)
- Filozofia pre deti
- Tvorivá dramatika

- Les ukrytý v knihe
- Lesná univerzita
- Lesná olympiáda

- Očakávaný výsledok projektu: Model LESPED pre školskú prax

Lesná pedagogika - učenie o lese v lese

- ▶ **ZÁKLAD LP** - vyvolanie, prežívanie a spracovanie zážitku, ktorý sprostredkúva prostredie, ideálne priamo v lese a lesný pedagóg (Marušáková, 2010).
- ▶ **LESNÁ PEDAGOGIKA** poskytuje jasné a cielené odpovede formou vlastného poznávania prostredníctvom zážitku v lese s lesníkom či lesným pedagógom (I. Macha, 2009, s. 81).
- ▶ **PERSPEKTÍVY:** Environmentálne vzdelávanie - dopĺňa vedomosti o životnom prostredí (jeho ochrana a tvorba).
- ▶ **IDEA LESNEJ PEDAGOGIKY** vznikla v 19. storočí v Amerike. Jej zakladateľom bol **Joseph Cornell** z Kalifornie. Jeho publikácie mali ohlas najmä v USA, neskôr jeho metodiku uplatňujú nemecky hovoriace štáty Európy (Švajčiarsko, Rakúsko, Nemecko)
- ▶ **2004** vo Viedni založená Siet' európskych lesných pedagógov *Wald Paedagogik Netzwerk*.

LES - kultúrny, hospodársky, prírodný priestor

Človek a les = múdry vzťah

Modely LP

- ▶ SR - 2001 - krúžky mladý ochranca prírody, malý poľovník a pod.
- ▶ Vzorom nám bol rakúsky model.
- ▶ Lesník približuje prostredie a zákonitosti lesného spoločenstva.
- ▶ Dôraz: zmyslové vnímanie - zážitok, potrebu ochrany životného prostredia (lesa) - chránime, čo nám je blízke (preto utváranie vzťahu k lesnému prostrediu).

Rozvoj osobnosti

- ▶ utváranie a budovanie si vzťahov, postojov a stimulovanie pohybových (motorických) aj sociálnych zručností;
- ▶ lesné prostredie umožňuje nadviazať kontakt s prírodou a poskytuje nám priestor na zážitkové učenie, stimuluje vnímanie, prežívanie, predstavivosť;
- ▶ rozvoj pozitívnych hodnôt, sebadôvery.

Človek a príroda - výkonové štandardy

- najmä oblasť utvárania hodnotového systému a postojov k sebe, k iným ľuďom a k prírode;
- utváranie povedomia o potrebe a význame lesného prostredia pre človeka;
- práca s prírodným materiálom, kreslenie, maľovanie, modelovanie a podobne;
- zdravie a pohyb.

Prečo do predškolského vzdelávania?

- ▶ Podporiť nové trendy edukácie.
- ▶ Les - živá učebnica (didaktický prostriedok edukácie).
- ▶ Škola ponúka interdisciplinárny priestor a kontakt s odborníkom.
- ▶ Pozorovaním, priamym kontaktom, bádáním objasňovať a pochopiť princípy trvalo udržateľného lesného hospodárstva a chrániť les - posilnenie hodnôt
- ▶ Pripravovať deti s cieľom reagovať na nové výzvy (súvisiace s budúcou kariérou).

- ▶ Deti sa po návšteve lesa cítia uvoľnene - prekonanie prírodných prekážok (Lee et al, 2012), podporuje kreativitu a zodpovednosť (Renz-Polster, Hunter 2013), rozvoj motoriky (Gerlach, 2008), redukuje mentálnu únavu, obnovuje pozornosť (Kaplan, 1985), povzbudzuje deti podstúpiť riziko (Clare Warden, 2014).

Prečo do predškolského vzdelávania?

- ▶ Španielska psychologička H. Freire na Medzinárodnom kongrese lesných pedagógov 2013 v Bilbao vo svojej prednáške *Zelená pedagogika 21. storočia* prezentovala výsledky výskumu : technologické výtobytky doby deťom znemožňujú do istej miery dotýkať sa okolitého sveta prírody. Výsledkom toho sú alergia, obezita, závislosti, agresivita, depresie, problémy s pozornosťou.
- ▶ Objavuje sa fenomén - **strach zo živého**, deti sú chránené zo strany rodičov „overprotected“, čím ochudobňujú deti o podnety.
- ▶ V kontakte s prírodou ide prioritne o citové prežívanie, nielen o vedomosti.

Silné a slabé stránky lesnej pedagogiky v škole

Silné stránky

- ▶ existencia silných lesníckych inštitúcií,
- ▶ akreditácia kurzov Lesnej pedagogiky, Učenie o lese v lese
- ▶ odborné zázemie pre tvorbu, metodiku a koordináciu aktivít lesnej pedagogiky,
- ▶ úspešné projekty, ktoré sa venujú práci s verejnosťou,
- ▶ informačný systém (www.lesnapedagogika.sk, rôzne iné materiály),
- ▶ záujem lesníkov o komunikáciu s odbornou verejnosťou a záujem o lesnú pedagogiku,
- ▶ prezentácia lesníctva prostredníctvom rôznych aktivít, výstavy a pod. (Les ukrytý v knihe),
- ▶ Metodická príručka.

Slabé stránky

- ▶ chýba spoločná koncepcia lesnej pedagogiky,
- ▶ chýba koordinácia lesnej pedagogiky z úrovne MPRV SR a ďalších rezortov;
- ▶ nedostatočná spolupráca lesníckych inštitúcií v rámci SR,
- ▶ nedostatočná informovanosť o lesnej pedagogike (so samosprávou),
- ▶ chýba systémové riešenie lesnej pedagogiky a financovanie aktivít lesnej pedagogiky,
- ▶ nedostatočný status,
- ▶ slabá informovanosť škôl o možnostiach lesnej pedagogiky pri rozvoji osobnosti detí a žiakov.

Z cieľov realizovaného projektu...

Projekt LESPED 2019 - 2022 (výskumný súbor 800 detí MŠ a žiakov)

- ▶ *Navrhnuť a verifikovať metódy a formy vzdelávania, ktorými môžeme vyučovať lesnú pedagogiku v podmienkach predprimárneho a primárneho vzdelávania s dôrazom na prírodovedné témy, ktoré vyplývajú zo ŠVP.*
- ▶ **čiasťkové ciele:**
- ▶ *zistiť, aký je rozdiel v úrovni poznatkov o lese a prírode žiakov (detí), ktorí absolvovali a tých, ktorí neabsolvovali lesnú pedagogiku;*
- ▶ *zistiť, aké subjektívne charakteristiky pripisujú lesnej pedagogike rodičia, učitelia, vychovávatelia a lesný pedagóg a či vidia v lesnej pedagogike potenciál na rozvoj prírodovednej gramotnosti*
- ▶ **metódy:**
- ▶ *analýza dokumentov, interview, didaktické testy, dotazník, experiment*

Z názorov učiteľov...

Názory učiteľa na LP

- ▶ LP spája žiakov do lepšieho kolektívu;
- ▶ Prínos pre žiakov aj pre mňa;
- ▶ Prijímajú aktivity s radosťou, nadšením, osvojili si množstvo hier a pokusov;
- ▶ *Odborník je v týchto veciach zbehlejší ako učiteľ. Vie to žiakom lepšie priblížiť, podať aj vlastné zážitky;*
- ▶ *Ukazuje sa, že si učivo lepšie zapamätajú;*
- ▶ *Lesný pedagóg podá žiakom učivo tak, ako by som ja nikdy nedokázala, lebo nie som v tejto oblasti odborníkom;*
- ▶ Majú zážitky, ktoré v bežnom vyučovaní nezažijú;

Ohlasy učiteľa na žiaka zo stretnutia s LP

- ▶ Radosť a nadšenie z kontaktom s prostredím - nové poznatky cez vlastnú skúsenosť - utváranie intenzívnejšieho vzťahu k prírode - častejší pobyt vonku - podnecovanie zmyslov - chcú hovoriť o zážitkoch z lesných vychádzok.

Rozdiel vo vedomostiach medzi skupinami, ktoré mali a nemali LP

čiastočné výsledky výskumu poznatkov o LP detí, ktoré absolvovali LP s lesníkmi - deti majú vedomosti vyššie o uvedené %) z oblastí:

➤ A Cvičenia na odkrývanie vzťahov	22,58 %
▶ B Cvičenia na odhaľovanie a riešenie problémov	25,47 %
▶ C Cvičenia na pozorovanie a porovnávanie	26,67 %

Kvalita odpovedí...

Vyučovanie s lesným pedagógom

- ▶ zrozumiteľnejšie odpovede
- ▶ hlbšie zamyslenia
- ▶ rozvitejšie vety
- ▶ logické uvažovanie
- ▶ využívanie vlastnej skúsenosti
- ▶ presnejšie predstavy
- ▶ značné citové zaangažovanie
- ▶ hodnotová orientácia

Vyučovanie bez lesného pedagóga

- ▶ nezrozumiteľné alebo jednoslovné odpovede
- ▶ jednoduché vety
- ▶ vynechávanie otázok, obrázkov
- ▶ nepresné predstavy
- ▶ len teoretické vedomosti
- ▶ bez stopy subjektívneho prežívania

Výskumné dáta ako inšpirácia pre pedagogickú prax

- ▶ kontaktovať sa na najbližšieho lesného pedagóga,
- ▶ informovať sa o možnostiach lesnej pedagogiky,
- ▶ absolvovať s deťmi činnosti a aktivity lesnej pedagogiky,
- ▶ tieto aktivity opakovať so zvýšenou frekvenciou niekoľkokrát za školský rok,
- ▶ je vhodné začať s lesnou pedagogikou už od predškolského veku,
- ▶ nechať určité témy zo ŠVP - Človek a príroda odučiť lesného pedagóga,
- ▶ zvyšovať u detí záujem o prírodu aj počas bežného vyučovania,
- ▶ zlepšovať vzťahy detí k prírode prostredníctvom rozmanitých aktivít,
- ▶ zaradiť do výučby inovatívne metódy vzdelávania,
- ▶ organizovať v školách viac aktivít a podujatí zameraných na environmentálne činnosti a vzdelávanie.

Tento výstup je podporený Agentúrou
na podporu výskumu a vývoja
na základe Zmluvy
APVV-18-0484

Ďakujem Vám za
pozornosť.

*„Všetky knihy zožltnú, ale kniha
prírody má každý rok nové, nádherné
vydanie.“*

H. CH. Andersen